ANG Bayan
Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Edisyong Bisaya
Bolyum LIII Ihap 14
Hulyo 21, 2022
www.cpp.ph

EDITORYAL

Batukan ang gipaigting nga gyera ni Marcos taliwala sa krisis

Mag-usab man og hitsura ug asta, walay kausaban sa esensya ang rehimeng US-Marcos sa milabayng rehimeng US-Duterte kung hisgutan ang mga pundamental nga isyu sa ekonomiya, pulitika ug katilingban. Sama sa miaging tirano, girepresentahan ni Marcos ang interes sa langyawng mga imperyalista ug sa lokal nga mga nagharing hut-ong. Atubangan sa nagkagrabeng krisis, pagpaigting sa gyera batok sa katawhan ang tubag ni Marcos.

Ginapahamtang ug ginapadayon ni Marcos ang mga palisiya ug balaod nga anti-mamumuo ug anti-maguuma ug nagpalisudlisud sa yanong mga Pilipino. Nagpatigbabaw pa gihapon ang militaristang panghunahuna ug gipadayon ang mga lakang sa pagpanumpo ug brutal nga pasista-teroristang gyera batok sa katawhang nanalipud ug nakigbisog.

Gideklara bag-o lang sa mga upisyal sa militar ug seguridad nga ilang ipatuman ang gasgas nang "lokalisadong panaghisgot kalinaw" nga takuban lamang para sa malukpanong gyera sa pagpanumpo ug pasipikasyon sa masa aron ilang isurender ang ilang pagpanalipud sa yuta ug pakigbisog alang sa mga repormang agraryo. Sumpay kini sa gitawag og "peace economy" nga pakana sa dagkung langyawng korporasyong multinasyunal aron malukpanong sakupon ang nahabiling kayutaan para sa operasyon sa mina ug mga plantasyon. Anaa sa halos 300,000 ka libong ektaryang yuta sa Mindanao ang planong sakupon sa mga kumpanyang Amerikano. Busa, ang "lokalisadong panaghisgot kalinaw" labaw pang magpaantus, ug dili kanus-aman mosulbad sa pinakadakung problema sa kawalay yuta ug pagpangdaugdaug sa masang maguuma nga hinungdan sa malukpanong pag-antus ug kagutom sa kabanikanhan.

Aron makab-ot ang "kalinaw" sa mga langyawng korporasyong multinasyunal, labaw pang pasubsubon sa reaksyunaryong militar ug pulis ang pagpaniktik ug pagpanghadlok sa masa, gyerang saywar ug dagkung operasyong pangkombat. Dakung perwisyo sa masa ang ginahimong pag-*hamlet* sa mga baryo, pagpig-ot sa lihok sa mga tao, pagblokeyo sa pagkaon ug uban pang pagpangdaugdaug sa masa sa nagharinaring mga pasistang sundalo. Malukpanong kahadlok ug peligro sa kinabuhi sa masa ang epekto sa pagpamomba, pagpang-istraping ug pagpanganyon sa AFP inubanan sa dagkung operasyong militar.

Ang maong pakana sa National Task Force (NTF)-Elcac gipangwartahan usab sa mga upisyal militar pinaagi sa minilyong pisong ginabulsa sa mga kikbak sa pondong pang-"surender" ug pakigkunsabo sa mga

kontrata sa pagpapasemento sa mga kalsada (mga *farm-to-market road* kuno) ug pagtukod sa bisan usang imprastruktura.

Nagpabutabuta si Marcos sa katilingbanon ug ekonomikanhong mga ugat sa rebolusyonaryong armadong pagsukol sa katawhan, ilabina ang nag-unang hisgutanan sa reporma sa yuta. Aron hatagag rason ang pagbalibad nga subling buhion ang panaghisgot kalinaw sa nasudnong pangulohan sa rebolusyonaryong kalihukan, gipangulipas sa rehimen nga ang armadong pakigbisog padayon nga nagaabante sa tibuok kapupud-an ug nakaugat sa mga problema sa tibuok nasud.

Labaw nga mograbe ang pag-antus sa katawhan sa laraw ni Marcos nga padayonng sundon ang neoliberal nga dalan nga pipila ka dekada nang nagpahagba sa nasud sa sunud-sunod nga krisis. Ang mga palisiyang dikta sa International Monetary Fund ug World Bank (IMF-WB) ang mipiang sa ekonomiya sa Pilipinas, mao nang dili na makatindog sa kaugalingong tiil, ug hingpit nang nagsalig sa langyawng pamuhunan ug pautang ug sa pag-import og pagkaon ug uban pang panginahanglan sa katawhan.

Sa miaging mga tuig, labaw nga mipaspas ang pagsagayad sa ekonomiya ug panginabuhian sa katawhan. Naglutaw kini sa utang ug nakakapyot sa salbabidang remitans sa dolyar. Padayon ang paggamay sa bili sa piso kontra sa dolyar, ug ang kantidad sa kita sa katawhan. Nabangkrap ang estado tungod sa pagkibhang sa buhis para mang-agni og mga langyawng kapitalista, nagkagrabeng korapsyon sa magarbohong imprastruktura, ug sobra ka dakung badyet sa militar ug pulis.

Walag too nga buhis ang planong ipahamtang sa katawhan aron pang-bayad-utang ug aron subling makapangutang. Padayon nga ilansang ang ubos nga suhulan sa mga mamumuo pabor sa dagkung kapitalista. Daghang mag-uuma ang palayason sa mga yutang target nga itagana para sa mga langyang kumpanya. Liboan ka empleyado sa gubyerno ang planong tangtangon aron "makatipid" samtang nagpakatagbaw ang mga burukrata sa dagkung sweldo ug kikbak sa gubyerno. Minilyon ang walay panginabuhian, ug asaman molingi, gipahimuslan ang masang naghago sa mahal kaayong presyo sa pagkaon, mga produktong petrolyo, ug gihikawan sa ilang panginabuhian.

Nagpabungolbungol ang rehimeng Marcos sa pangayo sa katawhan. Ginabusalan sila ug ginalumos ang ilang singgit. Gihikaw kanila ang katungod nga magtapok sa kadalanan pinaagi sa pagpanghadlok ug pagpanumpo aron pugngang mobwelo ang militanteng protesta sa katawhan. Nahadlok kaayo si Marcos nga mosulbong ang mga welga ug panag-alsa taliwala sa grabeng krisis. Ginahimo ni Marcos ug sa iyang militar ug pulis ang tanang pasistang pagpamig-ot aron pugngang mobwelo ug moabante ang pagsukol sa katawhan.

Atubangan sa mobotohay nga krisis sa Pilipinas, ug pagpabungolbungol sa rehimeng Marcos sa mga yangungo sa katawhan, walay laing angayng buhaton ang katawhang Pilipino kundili ang labaw pang pakusgon ang tanang porma sa pagsukol. Kinahanglang hiusahon ang lain-laing sektor aron ipakigbisog ang hinanali nilang mga pangayo alang sa dugang suhulan, pagpaubos sa presyo, libreng edukasyon ug serbisyong panglawas ug uban pa. Kinahanglan nilang organisahon ang nagkadakung mga militanteng lihok gikan sa pabrika, komunidad ug unibersidad padulong sa mga plasa ug kadalanan.

Sa kabanikanhan, walay laing mahimo ang masang mag-uuma kundili ang maghugpong ug iasdang ang lain-laing porma sa pakigbisog alang sa yuta ug panalipdan ang ilang mga katungod batok sa pasistang pagpanumpo. Kinahanglan nilang hugot nga suklan ang nagkagrabeng mga porma sa pagpahimulos nga mikawkaw sa bahandi nga giugmad pinaagi sa ilang singot ug dugo, ug babagan ang mga kumpanyang gapangilog og yuta, gapangawkaw ug gapangguba sa kinaiyahan.

Sama sa gipakita panahon sa diktaduryang Marcos I, ang rebolusyonaryong armadong pakigbisog ang pinaka-epektibong pamaagi sa pagpanalipud sa interes sa masa ug pagsukol sa gyera sa pagpanumpo sa katawhan. Kinahanglang dugang pang padaghanon ang ihap sa mga Pulang manggugubat sa tibuok nasud, palapdon ug padaghanon ang mga gerilyang nataran ug malukpanon ug subsub nga ilunsad ang mga taktikal nga opensiba. AB

ANG Bayan

Bolyum LIII Ihap 14 | Hulyo 21, 2022

Ang Ang Bayan ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles ug Espanyol. Nagadawat ang Ang Bayan og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

Unod

Ang Ang Bayan ginamantala duha ka hugna matag bulan
sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

ang.bayan@cpp.ph @cpp_angbayan1

4 ka organisador, magtiayong mag-uuma, gidagit sa militar

Upat ka aktibista ug organisador ang gidagit sa armadong pwersa sa estado niadtong Mayo ug Hunyo matud sa taho sa Kilusang Mayo Uno ug Gabriela niining Hulyo. Dugang pa, gidagit sa 94th IB ang magtiayong mag-uuma sa Himamaylan City niining bulana.

Wala pa gihapon nakita ang mga biktima nga silang Elizabeth "Loi" Magbanua ug Alipio "Ador" Juat, parehong organisador sa mga mamumuo nga nawala gikan pa niadtong Mayo 3. Ulahi silang nakita sa Barangay Punturin, Valenzuela City human mitambong sa usa ka miting. Ingonman, wala pa gipakita silang Elgene Mungcal sa Gabriela Women's Partylist ug Ma. Elena "Cha" Cortez Pampoza sa Anakpawis nga gidagit niadtong Hulyo 3. Ulahi silang nakita sa Winfare Supermarket, Moncada, Tarlac.

Sa Negros Occidental, gidagit sa 94th IB ang magtiayong mag-uuma nga silang Gerald Ganti ug Dalen Alipo-on, mga myembro sa Mahalang Farmer's Association, sa Sityo Mambalayong, Barangay Mahalang, Himamaylan City niadtong Hulyo 15. Pugos nga gisulod ug giransak sa mga sundalo ang balay sa magtiayon.

Pagpatay. Napatay sa paturagas nga pagpamusil sa 62nd IB ang mag-uumang si Pompeo Landisa sa Sityo Catuptop, Barangay Trinidad, Guihulngan City, Negros Oriental niadtong Hulyo 20. Ginapagawas nga engkwentro ang nahitabo sa lugar.

Pag-aresto. Giaresto sa lokal nga pulis si Gary Campos, usa ka magtutudlong Lumad-Manobo, sa Tandag City, Surigao del Sur niadtong Hulyo 17. Gidagit siya sa mga pulis samtang nagbyahe ug gipriso sa Butuan City Police Station. Myembro si Campos sa organisasyong Lumad nga nanalipud sa Andap Valley Complex batok sa pagpangawkaw.

Sa parehong adlaw, iligal nga giaresto sa mga pulis sa gama-gamang kaso si Charlie Saliganan, usa ka sibilyan, sa Barangay Poblacion, Sta. Catalina, Negros Oriental.

Samtang, giaresto si Ramonito Mahinay sa gama-gamang kasong *illegal possession of firearms* niadtong Hulyo 9 sa Sityo Kamanggahan, Barangay Tabon, Vallehermoso.

Niadtong Hulyo 6, giaresto sa 79th IB ang usa ka sibilyan sa Sityo Banwa Minatay, Barangay Marcelo, Calatrava, Negros Occidental. Ayha niini, gipaulanan og bala sa mga sundalo ang mga balay sa sityo nga nakasamad sa usa ka bata.

Sa Oriental Mindoro, lima ka sibilyan ang iligal nga giaresto sa mga pulis sa Sityo Nara, Barangay Villa Pag-asa, Bansud niadtong Hulyo 5 sa gama-gamang mga kaso. Naila ang mga biktima nga silang Joel Raña Manis, Abegail Buendicho ug ang magtiayong Ricky ug Sarah Hatulan, ug usa pa ka wala nganli. Giakusahan silang mga myembro sa BHB.

Pagpamig-ot. Giharas sa mga sundalo sa 542nd Engineering Battalion ang pamilyang Mijares nga nagsak-anan sa Sityo Lagtapon, Barangay San Antonio, Himamaylan City niadtong Hulyo 14. Una nang gisulayan og dagit sa parehong yunit ang 3-anyos nga batang Mijares niadtong Hunyo 24.

Samtang, niadtong Hulyo 15, gipig-ot ug wala gitugutang maka-*enrol* sa University of Makati sa administrasyon sa unibersidad si Althea Beatrice Papa, nasudnong upisyal sa Kabataan Partylist. Giakusahan siya ug ang KPL isip mga "terorista." AB

Pagpatay sa batang Mangyan, gikundena sa NDFP

NANAWAGAN OG HUSTISYA si Coni Ledesma, lider sa Special Office for the Protection of Children sa NDFP, alang sa batang gipatay sa mga elemento sa 4th IB sa Sityo Tauga Daka, Barangay San Vicente, Roxas, Oriental Mindoro niadtong Hulyo 3.

Namatay ang bata human gipaulanan og bala sa mga sundalo ug pulis ang balay ni G. Inyab, usa ka lumad nga Mangyan-Buhid sa maong sityo. Balos nila kini human aksidenteng nakatunob og mga litag sa baboy-ihalas ang tropa nila samtang naglakaw sa umahan ni G. Inyab. Gipagawas sa mga sundalo nga napatay sa usa ka engkwentro ang bata ug giaresto si G. Inyab, usa pa ka babayeng tigulang ug usa pa ka bata.

Kinahanglang hatagan og indemnipikasyon sa mga sundalo ang pamilya sa biktima isip bayad sa kadaut nga gibunga nila ug paglapas sa internasyunal nga makitawhanong balaod, matud niya.

80 ka tindahan sa Carbon Market, gidemolis

MAGKASUNOD NGA DEMOLISYON ang gipahigayon sa mga ginsakpan sa lokal nga gubyerno sa Cebu City sa 80 ka tindahan sa Unit II sa Carbon Public Market niadtong Hulyo 15 ug 18. Kalambigit kini sa pagahimuong pribatisasyon sa maong merkado nga gidumalahan sa Mega-wide Construction Corporation, katimbayayong ang lokal nga gubyerno.

Matud sa grupong Carbonhanong Alyansa alang sa Reporma ug Bahandianong Ogma sa mga Nanginabuhi (CARBON), mosaka ang abang sa pwesto tungod sa pribatisasyon ug mamahimong eksklusibo sa pipila ka manindahay.

Gipadayon ang demolisyon luyo sa barikada nga gitukod sa mga mamaligyaay ug ilang mga tigsuporta.

Gibanabanang 12,000 ka mamaligyaay ug trabahador ang mawad-an og pwesto. Dugang dinhi, gibanabanang 700 ka kabalayan ang idemolis sa kasikbit nga Sityo Bato, Barangay Ermita nga langkub sa konstruksyon sa bag-ong mga imprastruktura.

Pagtukod og *eco-zone* sa militarisadong bahin sa Davao City, gikundena

Gikundena sa National Democratic Front-Southern Mindanao Region (NDF-SMR) ang plano sa pamilyang Duterte nga magmuntar og *economic zone* sa labing militarisadong mga lugar sa Davao City. Matud niini, ginapatataw sa maong plano nga pagpangilog sa yuta ang tinuod nga laraw sa kampanyang kontra-insurhensiya sa kanhing meyor sa Davao ug bise presidente na karon nga si Sara Duterte-Carpio.

Niadtong ikaduhang semana sa Hulyo, gianunsyo sa lokal nga gubyerno ang kumbersyon sa 25-ektaryang yuta sa Barangay Daliao, Toril ug 80-ektaryang yuta sa kasikbit nga Bunawan ug Tibungco, tanan sa Davao City. Ang maong mga kayutaan mga umahan sa liboan ka maguuma ug Lumad nga walay kaugalingong yuta. Imbes nga ihatag kanila, plano sa mga Duterte nga tukuran ang yuta og usa ka agro-industriyal nga "economic zone" nga pahimuslan sa mga burukrata (sa porma sa mga kikbak sa imprastruktura) ug lanyawng mga kumpanya.

Kini nga mga barangay lakip sa mga lugar nga gideklarang "insurgency-free" niadtong Hunyo 21 sa 10th ID sa Armed Forces of the Philippines (AFP). Gihimo ang deklarasyon taliwala sa walay hunong nga militarisasyon, pagpangmasaker, pagpamatay, iligal nga pagpangaresto ug detensyon, intimidasyon, pugos nga "pagpasurender" sa mga sibilyan ug pugos nga pagpamyembro kanila sa pekeng mga organisasyong masa.

Ang Toril, sa partikular, kapin usa ka dekada nang pokus sa walaypuas nga militarisasyon sa AFP. Niadtong milabayng tuig, gitukod dinhi sa 10th ID ang pekeng mga organisasyon sa mag-uuma aron hatagag dalan ang pagsulod sa mga komersyal nga plantasyon ug uban pang langyawng kumpanya.

Gitawag sa NDF-SMR nga "hinungog" ang planong pagtukod dinhi og mga *sweatshop* (pabrikang atrasado ug ubos kaayo ang suhulan). Labaw lamang niining pagrabehon ang problema sa kawalay yuta sa mag-uuma ug Lumad ug magbunga og grabeng porma sa pagpahimulos sa mga mamumuo.

Matransporma sa maong mga "agro-industriyal na eco-zone" ang produktibong mga yutang agrikultural ngadto sa mga plantasyon nga usa lang ka pananum alang sa eksport ug ilang mga plantang tigproseso ug tigpakete, ug mga lugar pangturismo. Sa hinanali, pagapalayason niini ang mga mag-uuma. Sa panglahutay, pagagub-on niini ang kanhing produktibong yuta tungod sa paggamit sa makahilo nga mga kemikal (pestisidyo ug uban pa), sama sa nahitabo na sa daghang plantasyon sa Mindanao.

Dili luwas sa planong tukuran og mga "eco-zone" bisan ang mga yutang kabilin sa mga Lumad sa laing pang bahin sa rehiyon. "Sa Talaingod, ekta-ektarya na ang gibutangan og mga dalan ug *resort* nga... nagpalayas sa gatusan ka mga pamilyang Ata-Manobo gikan sa ilang mga yuta ug panginabuhian." AB

Ayuda alang sa mga biktima sa baha sa Quezon City. Nagprotesta sa upisina sa DSWD ang mga residente sa Barangay Tatalon, Quezon City niadtong Hulyo 18 aron iduso nga hatagan sila og pagkaon ug ayuda. Mga biktima sila sa tamansa-leeg nga baha sa ilang komunidad niadtong Hulyo 16.

Krisis sa kuryente sa Mindoro. Liboan ka residente sa San Jose, Occidental Mindoro ang nagmartsa sa lungsod niadtong gabii sa Hulyo 16 para kundenahon ang perwisyong dala sa mga *brown-out* tungod sa kapalpak sa lokal nga kooperatiba sa kuryente nga hatagan sila og tarong nga serbisyo. Plano nilang maghimo og mga martsa kada gabii sulod sa lima ka adlaw. Anaa sa 12-14 ka oras ang nasinati nilang *brown-out* kada adlaw.

Luwas nga balik eskwela, ipatuman na. Nagrali atubangan sa Kongreso niadtong Hulyo 18 ang mga myembro sa Kabataan Partylist ug ACT Teachers Partylist aron iduso ang angayan nga mga lakang alang sa luwas nga pagbalik sa *face-to-face* nga klase sa Nobyembre. Ayha niini, nanawagan ang mga magtutudlo nga dili na langanon ang *face-to-face* nga klase.

Protestang "Atin ang Pinas!" sa Laguna ug Manila Bay. Nagpahigayon og *fluvial protest* ang mga mangingisda sa Pamalakaya sa Laguna ug Manila Bay niadtong Hulyo 12 isip pagdumdum sa ika-6 nga anibersaryo sa pagdaug sa Pilipinas batok sa pag-angkon sa China sa West Philippine Sea.

203rd IBde ug pulis, giambus sa BHB-Mindoro

PITO ANG NAPATAY ug upat ang nasamdan sa ambus sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Mindoro batok sa nag-operasyong mga sundalo sa 203rd IBde ug Special Action Force sa pulis sa Sityo Miyahe, Barangay Mambog, Bongabong, Oriental Mindoro niadtong Hunyo 8.

Sakay sa duha ka siksbay nga trak ang pasistang tropa sa sundalo ug pulis dihang giambus sa mga Pulang manggugubat sa ala-1 sa kaadlawon. Kabahin ang mga sundalo ug pulis sa dinagkung nakapokus nga operasyong militar sa maong lugar.

Magun-ubong mga proyektong reklamasyon, kabilin ni Duterte kang Marcos

Sa unang mga adlaw sa poder, pakitang-tawong giharang ni Ferdinand Marcos Jr ang balaodnon sa pagtukod og sonang pang-ekonomiya sa Bulacan kung asa ibutang ang higanteng proyektong Aerotropolis sa San Miguel Corporation (SMC). Matud niya, disbentahe ang kontrata niini sa estado. Sa aktwal, gusto lang niyang isalang sa renegosasyon ang proyekto aron siya na pud ang makapahimulos sa mga kikbak. Duha ka adlaw human iyang gibasura ang balaodnon, subli kining gisumite sa Senado sa igsuon niyang si Imee Marcos.

Usa ang ₱736-bilyong Aerotropolis sa magun-ubon sa kinaiyahan, disyentipiko ug kontra-katawhang mga proyektong reklamasyon nga kabilin sa rehimeng Duterte kang Marcos. Ang lain pang dagkung proyektong anaa pa sa aplikasyon nga ang-ang mao ang Sangley Point International Airport Reclamation Project (1,900 ka ektarya) sa mga Remulla, ang 1,500-ektaryang planong reklamasyon sa SM Prime Holdings sa baybay sa Cordova sa Cebu ug Cavite Province Land Reclamation and Development Project sa mga Revilla (1,332 ka ektarya) nga gitanyag sa Century Peak Corporation, usa ka kumpanyang gipanag-iya sa tigsuporta ni Duterte nga si Wilfredo Keng.

Gawas niini, adunay 120 ka mga proyekto nga nakasumite sa Philippine Reclamation Authority (PRA) ang anaa sa lain-laing ang-ang sa aplikasyon, pagdisenyo ug implementasyon. Anaa sa 50 dinhi ang nahimutang sa Manila Bay.

Kunsabuhay sa burukrata ug burgesya

"Dili sa akong termino," ang tubag ni Rodrigo Duterte niadtong 2020 dihang gipangutana siya kung unsa ang palisiya sa iyang rehimen kalabot sa reklamasyon. Sa ngalan ng kontra-korapsyon, gisalang niya sa renegosasyon ang mga proyekto aron manghuthot og kikbak gikan sa mga kontrata. Ayha niini, gipailalum niya sa iyang upisina ang PRA aron isentro kaniya ang suhulan.

Sa katapusan sa iyang termino, dili moubos sa 30 ka proyekto ang gitugutan niyang maghimo og reklamasyon. Anaa sa Manila Bay ang trese niini. Ang usa niini—ang Pasay Harbor City Reclamation Project sa iyang kroni nga si Dennis Uy ug kasosyong kontraktor nga Chinese ang anaa na sa ang-ang sa aktwal nga implementasyon. Pinakadaku ang 650-ektaryang Navotas City Coastal Bay Reclamation Project sa Argonbay Construction Company, subsidyaryo sa SMC sa "suud niyang higala" nga si Ramon Ang.

Sa taho sa PRA, lima ka proyekto ang gihatagan ni Duterte og pagtugot aron sugdan ang reklamasyon (upat sa Manila Bay, usa sa Mandaue, Cebu), walo ang adunay awtorisasyong ipadayon ang mga plano (lima sa Manila Bay ug tig-usa sa Batangas, Samar ug Minglanilla sa Cebu) ug 14 ang anaa sa ang-ang sa kasabutan sa mga lokal nga gubyerno (upat sa Manila Bay, tulo sa Cebu, duha sa Cagayan ug tig-usa sa Batangas, Southern Leyte, Iloilo, Palawan ug Surigao del Sur.) Sa kinatibuk-an, mikabat sa kapin 4,500 ka ektarya ang pagahimuon nga mga isla ug ekstensyon sa mga baybay sa mga proyekto.

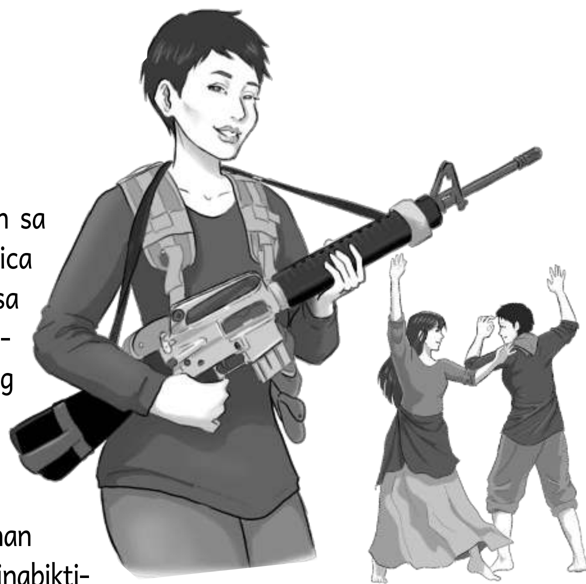
Mayorya sa mga kontrata direktang gihatag ni Duterte sa iyang mga alyadong kumprador ug pulitiko. Gawas kang Ang ug Uy, gihatag ni Duterte ang Pasay Reclamation Project (360 ka ektarya) sa pamilyang Sy. Gitugutan niya nga ipadayon ang Manila Waterfront City Reclamation Project sa mga Gatchalian, Mandaue City North Reclamation and Development Project sa mga Romero ug Batangas Port Reclamation Project sa mga Leviste.

Gitugutan usab ni Duterte ang pagtukod sa Horizon Manila sa pamilyang Legaspi, usa sa pinakadaku nga pribadong kontraktor sa gubyerno nga nalambigit sa mga maanomalyang proyekto sa kanhing presidenteng Gloria Arroyo. Mapadayon na usab ang Manila City of Pearl Project sa UAA KinMing nga gipanag-iya sa iyang tigsuportang Chinese nga si Kitson Soriano Kho.

Gawas sa PRA, pipila pa sa adunay aplikasyon mao ang proyektong reklamasyon sa Dumaguete City ug Laguna Lakeshore Expressway.

Sukwahi sa gipanghinambog nga magmugna ang maong mga mga proyekto og "gatusan ka libong mga trabaho," pulos mga kontraktwal, temporaryo ug ubos nga klase ang mga trabahong itanyag niini sa mga Pilipino. Kini tungod kay halos tanan sa mga nahisgutang kumpanya ang mogamit og mga langyawng kumpanya gikan sa pagdisenyo hangtud sa *dredging* ug aktwal nga paglatag sa mga isla. Lakip dinhi ang China Harbor Engineering Company, usa ka subsidyaryo sa China Communications Construction Company, ang kumpanyang iligal nga naghimo og reklamasyon sa West Philippine Sea. *(Unang bahin)* AB

Mga hagit sa lesbyanang Pulang manggugubat

Dihang gipangutanan kung unsa ang pinakanindot niyang kasinatian sa Bagong Hukbong Bayan (BHB), mapahiyumong gipaambit ni Ka Nica ang usa ka panghitabo nga nakigbayle siya sa usa ka babaye atubangan sa mga kauban ug masang mag-uuma. Dakung butang kadto alang kaniya, tungod kay kato ang unang higayon nga iyang nabati nga giila siya dili lang isip usa ka Pulang manggugubat, apan usa ka lesbyana usab sa hukbong bayan ug rebolusyonaryong kalihukan.

"Kanunay nang naandan sa maong lugar nga pagkahuman sa gimbuhatong masa, magtapok ang masa ug mga Pulang manggugubat sa usa ka kulturanhong programa. Tataw sa ingon niining panagtapok ang *courtship dance* (sayaw sa pagpanguyab). Syempre, sa tradisyon, sayaw kini tali sa lalaki ug babaye. Halos mahulog ko sa bangko dihang gipaadto ko sa entablado. Samtang maulawon akong miduul, gipasigarbo sa kaubang emsi nga usa ko ka 'babaye nga adunay kasingkasing nga lalaki.' Sa walay langan, gitawag usab sa entablado ang usa ka babayeng mag-uuma aron makigbayle kanako! Nalipay kaayo ko!"

Ayha niini, dili kaayo kumportable si Ka Nica nga "mag-out" (o magladlad) nga lesbyana sa BHB, bisan og dayag sa iyang alot ug asta. "Dili man gyud ko kloseta (o nagtago). Dili lang gyud ako ang tipong magpaambit kalabot sa akong kasarian sa matag estorya. Apan kaniadtong hapona, atubangan sa masa ug samang mga Pulang manggugubat nga nagtapok, gaan kaayo ang akong pamati sa pagpadayag sa kung kinsa ko."

Sa pag-atubang sa mga *bias* o negatibong panglantaw sa mga lesbyan ayha ug sa pagsampa sa BHB, gitin-aw ni Ka Nica nga samtang aduna pay mga *bias* sulod sa hukbong bayan, layo ra kaayo kini sa makatromang kasinatian sa katilingbang burgis.

Bisan og nagahatag og mabaw nga pag-ila sa LGBT ang mga kapitalistang nasud sama sa pagkasal sa magkaparehong kasarian, sa esensya ang burgis nga katilingban usa ka *homophobic* (adunay kasilag sa mga bayot ug lesbyana) ug napuno sa tanang porma sa diskriminasyon. "Mamahimong aduna silay pagtugot hisgutanan sa kasal, apan padayon nga ginabiktima... ang mga LGBTQ sa trabahoanan ug kabus nga komunidad, o sa kaylap nga "hate crime" (krimen bunga sa pagdumut) ug brutalidad sa pulis. Walay pulos ang pagsuporta sa usa sa among batakang katungod samtang kami ginapahimuslan ug ginahadlok.

Matandi ang nasudnon-demokratikong rebolusyon sa burgis nga katilingban dili lamang ang pagkasal sa Partido Komunista ng Pilipinas sa magkaparehong kasarian, matud ni Ka Nica, apan lakip na usab ang tinuuray nga paningkamot sa Partido ug sa kalihukan nga iasdang ug ipraktika ang prinsipyo sa pagtahod sa kasarian ug oryentasyong sekswal. "Ang kalainan gyud mao ang kamatuuran nga adunay nagtunhay nga paningkamot sulod sa pakigbisog, usa ka rebolusyon sa kultura batok sa tanang porma sa negatibong panglantaw ug inhustisya, labaw pa sa hisgutanan sa kasarian," pagpatin-aw niya.

Nasaksihan ni Ka Nica ang maong mga kadaugan sa gamay apan makapahibulong nga pamaagi diha sa matag adlaw nga aktibidad ug sa pagpatuman sa gimbuhatong masa sa BHB. "Sa higayong ginaila sa mga kauban ang mga bayot ug lesbyana nga makapamusil atol sa mga aksyong militar, ilabina panahon sa depensiba kung asa nasurpresa ang among pwersa. O sa panahong naghatag og mga pagtuon ug nakapatin-aw og maayo. Bisan sa simpleng pag-ila isip usa ka Pulang manggugubat nga nakasugakod sa mga sakripisyo atubangan sa pasistang kontra-rebolusyon ni Duterte. Kadtong mga higayong ila kang gakakita—usa ka rebolusyonaryo, gawas sa imong sekswal nga oryentasyon. Sa paningkamot nga mahimong usa ka maayong kauban pinaagi sa pagpatuman sa mga gimbuhaton, mas labaw kong nahimong nailan nga nagbarog sa pakigbisog sa LGBTQ."

Sa higayong motumaw ang mga lama sa negatibong panglantaw, kalmado lang si Ka Nika... "Higayon kini aron makapatin-aw... Dili nila sala nga gilunod sila sa sayop ug dekahong panglantaw sa midya. Usahay lisud ug makabati ka og 'kakapuy sa pagkalahi', apan ingon niini man ang rebolusyon sa kultura, 'di ba?"

Gipaambit usab ni Ka Nica ang sagad sayop nga pagsabot nga usa ka yugto lang ang pagka-lesbyanang tomboy (*butch*) sama niya. "O nga wala pa daw nako nakita ang lalaki nga para sa ako, ug mausab pa ko. Mapaubsanon nakong gipatin-aw nga ginatudlo sa Marxismo nga ang kausaban ginatakda sa internal nga mga balaod. Nagtoo ko nga ang oryentasyon sa kasarian usa ka internal nga prinsipyo ug panglantaw sa matag tawo, nga ang mga panggawas nga kundisyon, sama sa "lalaking para kanako," dili hingpit nga makapausab sa "pagkagusto sa usa sa uban."

Halos tulo ka tuig nang kasal sa usa usab ka babayeng Pulang manggugubat si Ka Nica, apan gikalipay pa gihapon niyang madumduman ang maong higayon sa sayaw sa pagpanguyab. "Gikilig pa gihapon ko," matud niya samtang nagkatawa. Kadto ug daghan pang susamang higayon nga iyang gipasigarbo nga lesbyana siya sa BHB ug rebolusyonaryong kalihukan. AB

Ang malinglahong Coco Levy Fund

Miulbo sugod sa ulahing bahin sa dekada 1970 ang lapad nga mga protesta sa mga mag-uuma tungod sa pagpanglingla sa *coco levy fund* sa diktaduryang US-Marcos I. Sa tumong nga pakalmahon ang ilang militanteng pagalsa, nagpagula ang diktador nga si Ferdinand Marcos Sr sa kamandoan niadtong Setyembre 17, 1980 aron isuspinde ang pagpangulekta sa maong buhis.

Wala niini napakalma ang kasuko sa mga maglulubi. Wala nila basta-bastang gidawat nga binilyong piso ang gikawat gikan kanila sa diktador, kakunsabo ang mga monopolista sa kalubihan.

Niadtong Pebrero 1, 1981, pipila ka adlaw ayha ang pagduaw ni Pope John Paul II sa Maynila, nagprotesta ang 6,000 ka maglulubi gikan sa lima ka lungsod sa Quezon. Sa wala pa nakatapok sa plasa sa lungsod sa Guinayangan, girakrakan na sa mga awtomatikong riple sa mga sundalo sa Philippine Constabulary (PC) ang mag-uuma. Duha ang natahong napatay ug mikabat sa 1,000 ang nasamdan. Nasubli ang bangis nga dispersal niadtong Hulyo 14 sa susamang tuig dihang girakrakan sa mga sundalo ang gatusan ka maglulubi nga nagprotesta sa Daet, Camarines Norte. Pito ang napatay ug kapin 20 ang nasamdan.

Luyo sa bangis nga tubag sa pasistang estado, nagpadayon ang mga protesta sa tibuok nasud hangtud sa hingpit nga gisuspinde ni Marcos Sr ang *coco levy fund* niadtong Setyembre 11, 1983. Gikan kaniadto, padayon ang pakigbisog sa mga maglulubi aron bawion ang binilyong piso nga gikawat sa mga Marcos.

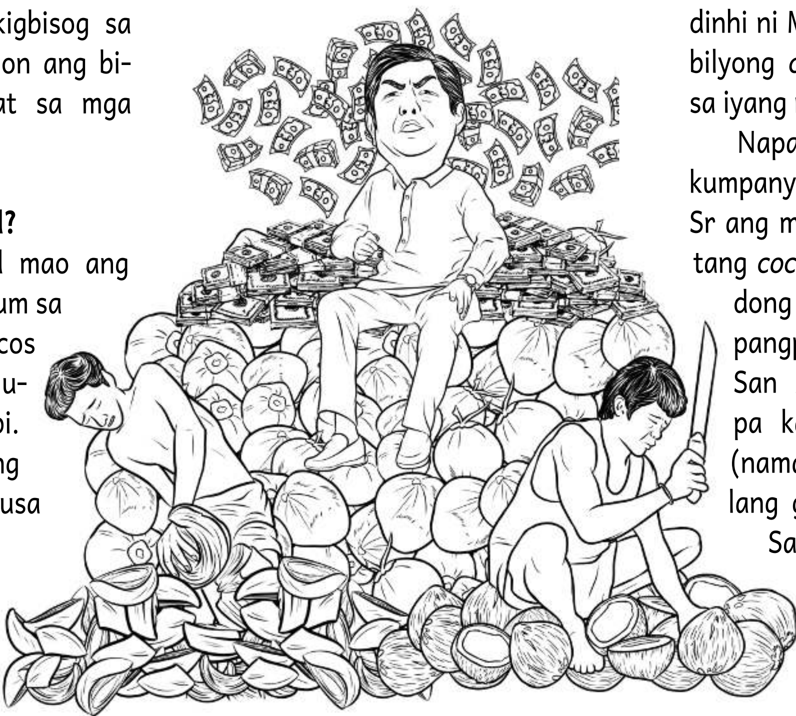
Unsa ang Coco Levy Fund?

Ang Coco Levy Fund mao ang lumpong sa mga buhis ilalum sa diktaduryang US-Marcos nga nagpuga sa mga maglulubi nga daw sapal sa lubi. Gikan sa tuno niini, tumong kuno nga mugnaon ang usa ka pondo nga "magpalambo sa panginabuhian" sa mga maglulubi ug sa industriya sa kalubihan sa nasud.

Apan sukwahi ang nahitabo. Gikawat ug gipahimuslan sa mga Marcos ug sa ilang mga kroni ang nakulektang buhis. Lakip sa mga nagpakatagbaw dinhi silang Juan Ponce Enrile (kanhing Ministro sa Depensa ug Legal Adviser na karon ni Marcos Jr), Eduardo "Danding" Cojuangco ug Maria Clara Lobregat, dagkung agalong yutaan ug negosyante sa kalubihan sa Zamboanga.

Gisugdan ang pagkulekta sa buhis niadtong Hunyo 17, 1971 sa tantos nga ₱0.55 kada 100 kilo sa kopra (katugbang sa ₱38.45 niadtong 2020). Gidumalahan ang pondo sa Philippine Coconut Federation, Inc., ang pinakadakung organisasyon sa mga negosyante sa kalubihan.

Niadtong panahon sa balaod militar, sunud-sunod nga pagpanglingla ang gihimo sa diktadurya sa mga maglulubi. Nagpagawas si Marcos Sr niadtong Hunyo 30, 1973 sa PD 232 nga nagtukod sa Philippine Coconut Authority (Philcoa) ug gituboy dinhi si Enrile isip presidente. Niadtong Agosto 1973 gitukod ang Coconut Consumers' Stabilization Fund (CCSF) ug dugang ₱15 kada 100 kilo sa kopra ang gisingil sa mga maglulubi. Ang ginasulting pondo sa mga maglulubi gipangpuhunan sa mga pribadong kumpanya. Mikabat sa ₱100 milyon kada bulan ang napadulong sa mga kumprador, eksporter ug uban pang dagkung negosyante sa kalubihan. Niadtong Nobyembre 14 sa maong tuig, gitukod ang Coconut Industry Development Fund ug nangulekta og dugang ₱20 sa kada 100 kilo sa kopra.

Gigisa sa kaugalingong mantika

Niadtong Hulyo 29, 1975 gipagawas usab ang PD 755 aron paliton sa Philcoa ang 64.98% sa First United Bank gamit ang kuleksyon sa coco levy fund. Gikan dinhi gitukod ang United Coconut Planter's Bank (UCPB) kung asa gihakop ni Cojuangco ang 7.2% ug ni Marcos Sr ang 10% sa mga sapi (*share*). Gihimong presidente sa UCPB si Cojuangco. Niadtong 1978, gitukod ang United Coconut Oil Mills ug gikontrol ang 97% sa tanang molinohan (galingan) sa industriya sa lubi.

Sa banabana sa Kilusang Magbubukid ng Pilipinas, 42% ang nawala sa kita sa mga maglulubi gikan 1979 hangtud 1982 tungod sa *coco levy* ug monopolyo sa kalubihan. Mikabat sa ₱9.8 bilyon ang nahuthot dinhi ni Marcos Sr. Mikabat sa ₱150 bilyong *coco levy fund* ang gikawat sa iyang mga kroni.

Napadulong sa klase-klaseng kumpanya sa mga kroni ni Marcos Sr ang mokabat sa 81% sa nakolektang *coco levy*. Lakip dinhi ang pondong gigamit ni Cojuangco pangpalit sa mga sapi sa UCPB, San Miguel Corporation ug 14 pa ka kumpanya sa kalubihan (namatay siya nga wala man lang gibalik ang iyang gikawat). Samtang gigamit ni Enrile ang *coco levy* sa pagpalit sa mga kumpanyang Primex Coco, Pacific Royal, Clear Mineral ug uban pa. AB

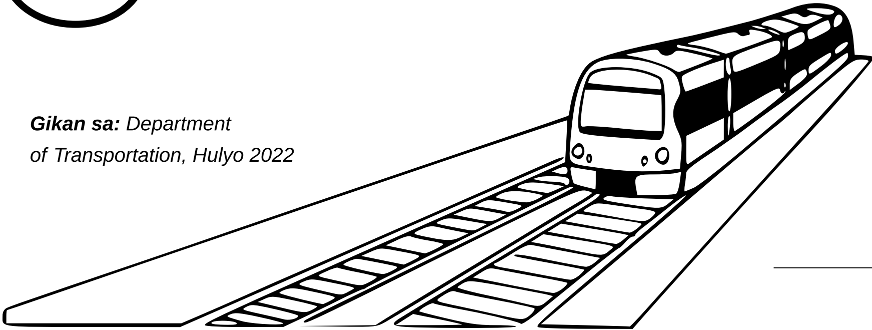
SA MUBONG PAGKASULTI

60% sa mga mamumuo sa tibuok kalibutan ang kasamtangang gisuhulan og mas ubos kumpara sa wala pa ang pandemya.

***Gikan sa:** UN Global Crisis Response Group on Food, Energy and Finance, Hunyo 2022*

3 ka gisaad nga proyektong sistema sa tren (Calamba-Bicol, Tagum-Davao-Digos, ug Clark-Subic) ang wala natuman tungod kay wala giaprubahan sa China ang mga pautang alang dinhi.

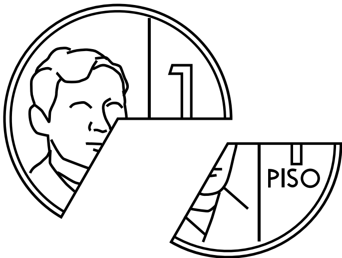

***Gikan sa:** Department of Transportation, Hulyo 2022*

Hunyo 12, 2016

naghukum ang Permanent Court of Arbitration sa The Hague, The Netherlands pabor sa Pilipinas kontra sa pag-angkon sa China sa soberanong teritoryo niini sa West Philippine Sea.

₱0.87

bili sa ₱1 karon kumpara sa bili niini niadtong 2018.

12

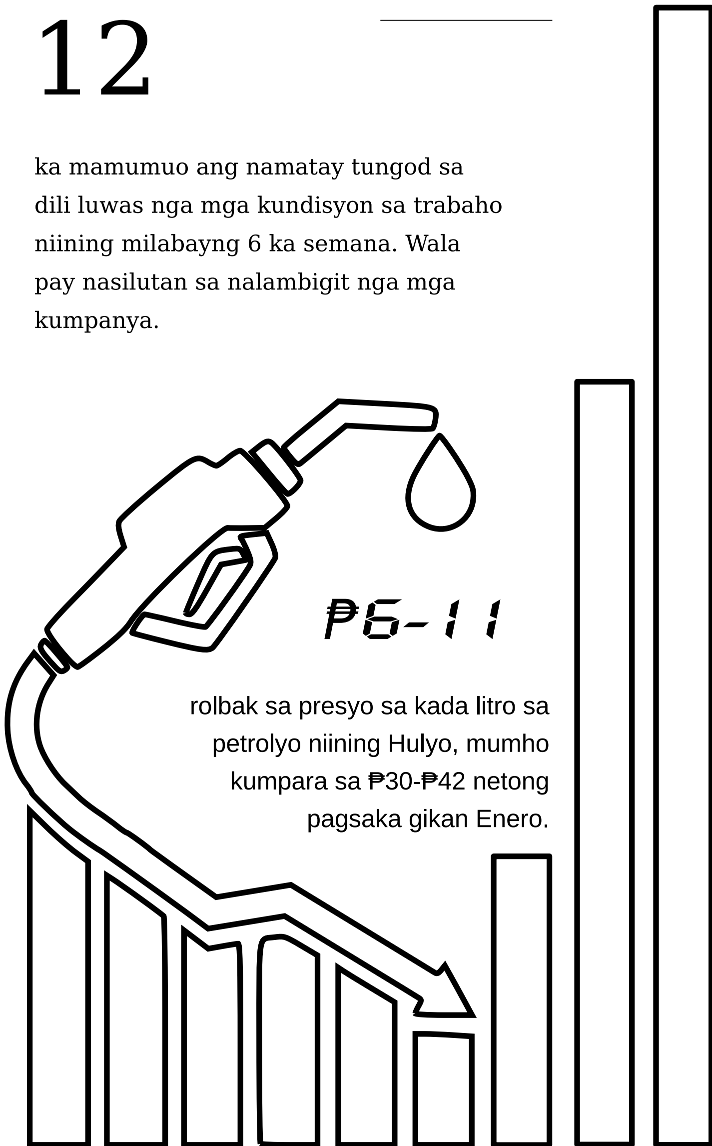
ka mamumuo ang namatay tungod sa dili luwas nga mga kundisyon sa trabaho niining milabayng 6 ka semana. Wala pay nasilutan sa nalambigit nga mga kumpanya.

₱9.35 M

ang **balor sa relo nga suot ni Ferdinand Marcos Jr sa iyang inagurasyon** nga gisundan sa 3 ka maluhuong kumbite sa Malacañang sa una niyang 5 ka adlaw.

Patek Philippe Nautilus 5980R-001 18k rose gold

₱6-11

rolbak sa presyo sa kada litro sa petrolyo niining Hulyo, mumho kumpara sa ₱30-₱42 netong pagsaka gikan Enero.

₱14.8 B

ang gikaingong matipid sa gubyerno sa **pakanang "rightsizing"** sa burukrasya—**pagtangtang sa liboan ka kontraktwal nga empleyado sa gubyerno.**

Presidente sa Sri Lanka, gipalagpot sa higanteng protesta

Gatusan ka libong katawhan ang midagsang ug miliyok sa palasyo ni President Gotabaya Rajapaksa sa Colombo, sentro sa Sri Lanka niadtong Hulyo 9. Ang pagdumog sa palasyo mao ang pungkay sa upat ka bulan nga mga protesta sa mga Sri Lankan atubangan sa grabe kaayong krisis sa ekonomiya, kagutom ug kalisud.

Pugos nga milayas sa palasyo si Rajapaksa sa maong adlawa ug upisyal nga nagluwat sa pwesto niadtong Hulyo 14. Sama sa eksena dihang gipalayas si Ferdinand Marcos Sr sa Malacañang niadtong 1986, paspas nga misibat si Rajapaksa sakay sa eroplano sa militar padulong sa Maldives niadtong Hulyo 13. Milupad siya padulong sa Singapore sa misunod nga adlaw.

Sa mga balita, makita ang kalipay sa ordinaryong katawhang Sri Lankan. Gisulod nila ang maluhuong palasyo, mikaon sa kusina dinhi, mihigda sa katre sa presidente, milangoy sa *swimming pool* ug gigamit ang mahalon nga mga kagamitan.

Niadtong Mayo 10, una nang natukmod nga magluwat isip lider ministro ang iyang igsuon nga si Mahinda Rajapaksa. Mipuli kaniya si Ranil Wickremesinghe, usa ka suud nga alyado sa ilang pamilya. Gituldukan sa higanteng protesta ang duha ka dekadang paghari sa mga Rajapaksa sa Sri Lanka.

Matandi ang pamilyang Rajapaksa ang mga Marcos sa Pilipinas. Nanimuyo sila sa grabeng kaharuhay taliwala sa kagutom ug pag-antus sa katawhan. Sila usab ang responsable sa gubat henosidyo niadtong sayong bahin sa dekada 2000 nga mipatay sa halos 40,000 ka minoryang Tamil.

Ang kalihukan nga gitawag og Gota Go Home (Gota pauli na) nga sa wala madugay nahimo nang Gota go *to jail* (Prisohon si Gota) ang nahimong sentral nga panawagan sa mga protesta. Sa kasamtangan, giusab nila ang panawagan ngadto sa Ranil Go Home (Ranil pauli na) human gituboy isip temporaryong presidente niadtong Hulyo 14 ang alyado nilang si Wickremesinghe.

Nagdeklara ang Sri Lanka og *state of emergency* sa susamang adlaw ug naghulga sa bangis nga dispersal sa mga demonstrasyon apan wala na kini gipatuman sa mga pulis. Nagdumili usab ang mga korte nga magpagawas og mga *warrant of arrest* batok sa mga raliyista.

Unsa ang nahitabo sa Sri Lanka?

Nahimugso ang gamhanang kalihukang masa nag-una tungod sa palpak nga tubag sa gubyernong Rajapaska sa krisis sa ekonomiya nga gibunga sa higanteng langyawng utang nga dili na mabayaran ug pagkahurot sa reserbang dolyar niini. Gipagrabe kini sa malukpanong korapsyon, pagpahamtang sa magunubong mga palisiya sa ekonomiya, grabeng konsentrasyon sa gahum sa pipila ug palpak nga tubag sa pandemya sa gubyerno.

Ang $55 bilyong langyawng utang sa Sri Lanka katugbang sa 69% sa kinatibuk-ang kantidad sa lokal nga produksyon sa nasud. Giusik-usikan ang bahin niini sa pagtukod sa magarbong imprastruktura sa takuban sa magpadagan sa ekonomiya.

Niadtong Abril mihunong sa pagbayad sa langyawng utang ang nasud ug tungod niini, nahimong hugot ang subling pagpautang sa Sri Lanka. Tungod sa mga restriksyon ilalum sa pandemyang Covid-19, nahitabo ang malukpanong dislokasyon sa turismo, miubos ang pag-eksport og tela, produkto gikan sa lubi ug uban pa (nga hilabihang nagsalig sa ginaimport nga materyales), ug mihinay ang pagsulod sa lanyawng remitans gikan sa mga mamumuong migrante.

Tungod niini, nahurot ang reserbang dolyar nga pangbayad sa imported nga lana, pagkaon, gatas ug tambal nga gikinahanglan sa nasud. Natuuk niini ang lokal nga produksyong pang-agrikultura ug pang-industriya, nagresulta sa malukpanong kawad-on sa kuryente ug pagsaka sa mga presyo. Dugang pa dinhi ang pagkunhod sa 77% sa balor sa rupee (kwarta sa nasud) kontra sa dolyar gikan 203 ngadto sa 360 sa unang mga bulan sa tuig.

Nahimong resulta niini ang grabeng kanihit sa suplay sa nag-unang mga palaliton. Minilyon ang nag-antus sa taas kaayong linya aron lang makapalit sa batakang pagkaon, *kerosene* (ginagamit pangluto) ug gasolina. Misangko sa 122% ang implasyon sa nasud niadtong Hunyo.

Gidahum sa Partido Komunista ng Pilipinas nga dili kini ang mahimong ulahing pagnag-alsa sa katawhan sa tibuok kalibutan tungod sa nagkagrabeng sosyo-ekonomikong kahimtang sa masang anakpawis. AB

Pangkalibutang krisis sa pagkaon, gipagrabe sa mga sangsyon sa US sa Russia

Bisan sa wala pa miulbo ang gyera sa Ukraine, mitumaw na ang krisis sa pagkaon sa kalibutan tungod sa problema sa pamatigayon sa panahon sa pandemya, dautang epekto sa *climate change* ug pagsaka sa presyo sa lana ug *natural gas*. Ang maong pangkalibutang krisis labaw pang gipagrabe ug gipasig-pit sa mga sangsyon sa US nga makiusa ka bahin nga gipahamtang sa Russia.

Ang mga sangsyon mao ang mga palisiya o lakang sa pagpamig-ot sa pamatigayon ug pamuhunan sa usa ka nasud. Mikabat karon sa 11,000 ka mga sangsyon ang gipahamtang sa US sa Russia. Gitarget niini ang dagan sa kwartang ruble ug pamatigayon, mga bangko ug kumpanyang Russian, produksyon ug pag-eksport sa lana ug *natural gas*, lapad nga mga umahan, operasyon sa mga barko, eroplano ug trak, sektor sa teknolohiya ug bisan ang midya sa nasud. Ginaila kini sa Russia isip direktang atake ug deklarasyon sa gyera sa US batok sa katawhang Russian.

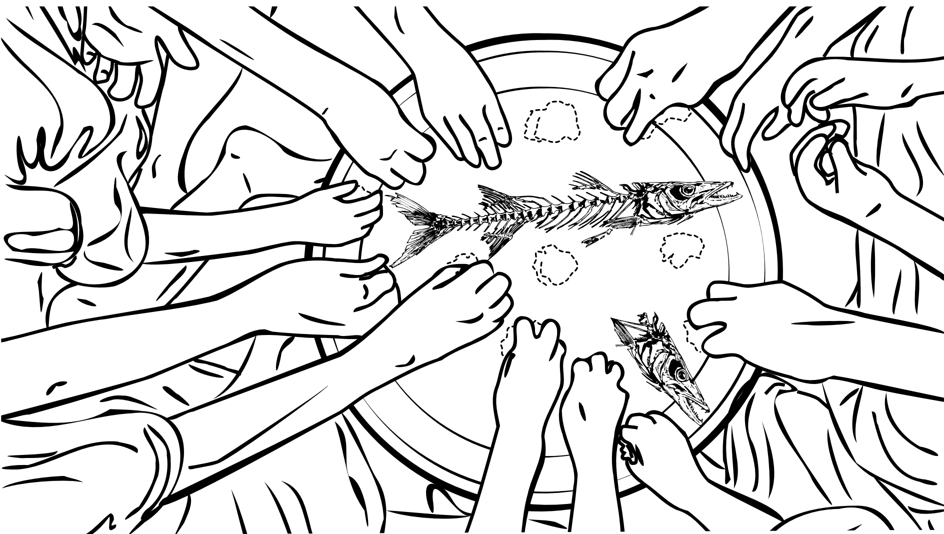
Bisan wala direktang gipahamtangan og mga sangsyon ang mga produktong pang-agrikultura ug pag-eksport niini, apektado kini sa "domino effect" (o epekto sa laing natad sa negosyo) sa mga sangsyon. Dili gawasnong maka-eksport ang Russia bisan sa mga nasud nga wala misuporta sa mga sangsyon.

Mayor nga eksporter sa agrikultura

Ang Russia ang usa sa pinakadakung eksporter sa produktong pagkaon. Halos 1/5 o 18% sa pangkalibutang suplay sa trigo (sangkap sa harina) ang ginaeksport niini, tulo ka pilo nga mas daku sa ginaeksport sa Ukraine. Matud sa United Nations, 36 ka nasud ang naga-import sa kapin 50% sa ilang trigo gikan sa Russia ug Ukraine.

Labaw pa dinhi, kapin 20% sa pangkalibutang suplay sa krusyal nga mga sangkap sa abono ang naggikan sa Russia (15.4%) ug Belarus (5%), nga gipahamtangan usab og mga sangsyon sa US. Ang Russia ang nagasuplay og hangtud 40% sa *potash* ug uban pang abono nga nakabase sa *nitrogen*. Nagkataas na ang presyo niini sa wala pa ang gyera sa Ukraine tungod sa pagsaka sa presyo sa lana. Labaw pa kining misaka tungod sa mga sangsyon sa US batok sa duha ka nasud.

Ang paghugot sa suplay ug pamatigayon sa abono ginailan sa mayorya isip "pinakadakung hulga sa sistema sa pagkaon." Kini tungod kay apektado dinhi ang tanang mga mag-uuma. Magresulta kini sa pagtiurok sa produksyon sa tanang tanum nga pagkaon, dili lang sa trigo. Ibangkrap usab niini ang daghang mag-uuma ilabina sa atrasadong mga nasud tungod sa padayong pagsaka sa presyo sa nahabiling abono sa merkado.

Paggrabe sa kakulang ug pagsaka sa presyo sa pagkaon

Karon pa lang, naghugot na ang mga mayor nga eksporter sa pagkaon aron siguruhon ang tagsatagsa nilang lokal nga suplay. Niadtong Mayo, mihunong na sa pag-eksport og trigo ug asukal ang India. Niadtong Abril, nag-anunsyo na ang Indonesia nga dili usa kini mag-eksport og palm oil. Gipahinay bisan sa Russia ang eksport niini sa pagkaon sa mga kasikbit nga nasud aron panalipdan ang lokal nga suplay.

Labaw nga mabati ang epekto sa mga sangsyon sa mosunod nga mga anihan. Daghang mga mag-uuma ang magpaubos sa ilang produksyon samtang nagkaubos ang suplay ug nagkataas ang presyo sa mga abono. Sa Pilipinas, midoble ang presyo sa abono gikan ₱1,436.21 kada sako niadtong 2021 ngadto sa ₱2,943.63 kada sako karong tuiga. Tungod niini, labaw pang mabuktot ang mga mag-uuma sa kanhi nang taas kaayong gasto sa produksyon. Nabalaka bisan ang dagkung komersyal nga umahan nga dili na nila makab-ot ang target nga produksyon tungod kay nagsalig ang ilang ani sa paggamit og abono.

Dili luwas bisan ang katawhan sa mga industriyalisadong nasud tungod sa pagsaka sa presyo sa lana ug pagkaon. Nagsagubang sila sa nagkataas nga gasto aron mabuhi samtang dili makasugakod ang mga suhulan sa pagsaka sa mga presyo sa batakang palaliton. Gibanabanang mokabat sa 20% ang implasyon sa pagkaon sa mosunod nga tuig sa United Kingdom. Miigo usab sa mga "makasaysayanong pagtaas" ang implasyon sa pagkaon sa US (10.4%), France (6.4%), Japan (4.7%) ug Germany (12.7%). AB